

промяна на този фактор (прираст или намаление през отчетната спрямо базисната година). Ако се вземе по-голямото равнище, неговото произведение с промяната на първия фактор ще представлява сума от два ефекта: нетен - само от промяната на първия фактор, и съвместен - от промените на двата фактора. Необосновано е и да се определя ефектът от промяната на втория фактор с по-голямото базисно или отчетно равнище на първия фактор. В случаите с еднопосочни промени на двата фактора (едновременни увеличения или намаления) се появява не един, а два съвместни ефекта. Недопустимостта на подобна логика проличава още по-ясно при разнопосочни промени на факторите. Тогава е абсолютно недопустима появата на два равни по абсолютна стойност съвместни ефекта с различни алгебрични знаци, защото не може единият ефект да представлява едно и също количество продукция като прираст през отчетната спрямо базисната година, а другият ефект с обратен алгебричен знак - като намаление на същото количество продукция (Христов, 2004а; 2008).

Както ще се види по-нататък, неразбирането на посочената логика довежда някои автори до отричане не само на съвместните ефекти, но и на нетните структурни ефекти само от промените на относителните дялове на отрасловите производителности на труда (Янкова, 2007). До такива изводи обаче могат да стигнат само онези критици на индексния факторен анализ, които отричат мултипликативната връзка на интензивната с екстензивна характеристика на всеки процес. Тяхното основание за примера с произведената продукция е, че тя не можела да се представя като произведение на производителността на труда на едно заето лице и броя на заетите, защото този брой се съкращавал и оставало само равенството за продукцията. В отговор на такива твърдения в предходната ми статия е показано, че не може по никакъв друг начин да се изрази връзката между заетите и произведената от тях продукция през дадена година освен чрез производителността на труда на едно заето лице (Христов, 2008). Пак там е отбелязано, че формално математически винаги могат да се съкратят заетите, но с това отпада и всякакъв факторен анализ на *прираста* на продукцията, защото отпада и производителността на труда. Тя обаче отразява не само броя на заетите, но и всички останали неидентифицирани фактори, които влияят върху създаването на продукцията. Най-известните и съществени от тях са квалификацията и равнището на работната сила (човешкия капитал), количеството и качеството на основния капитал, качеството на суровините, материалите и др. С подобна антиикономическа логика могат да се отречат въобще всички мултипликативни връзки, с които се изразяват крайните цели на всеки икономически анализ и прогнозиране на *промените* на произведената и реализирана продукция, добавената стойност, разходите, печалбата, капитала и др. с различните показатели за ефективност и ресурси на производството. Най-